

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

Ett bra exempel på att bistånd gör skillnad

Besök på barnmorskeskolan i Wardak, en timme från Kabul.

Hälsosituationen i Afghanistan är en av de sämsta i världen. Många år av underutveckling och krig har förvärrat hälsoläget och medellivslängden är bara drygt 40 år. Landet har extremt hög mödras- och barnadödlighet. Det råder stor brist på kvinnlig vårdpersonal i Afghanistan. Eftersom kvinnor på grund av kulturella hinder sällan behandlas av manlig vårdpersonal behövs det kvinnliga barnmorskor och läkare som kan ge vård vid såväl normala som komplicerade graviditeter och förlossningar.

Text: Ingela Johansson

Ingela är ansvarig för SAKs barnmorskeutbildning och arbetet för mödra- och barnhälsovård i Wardakprovinserna.

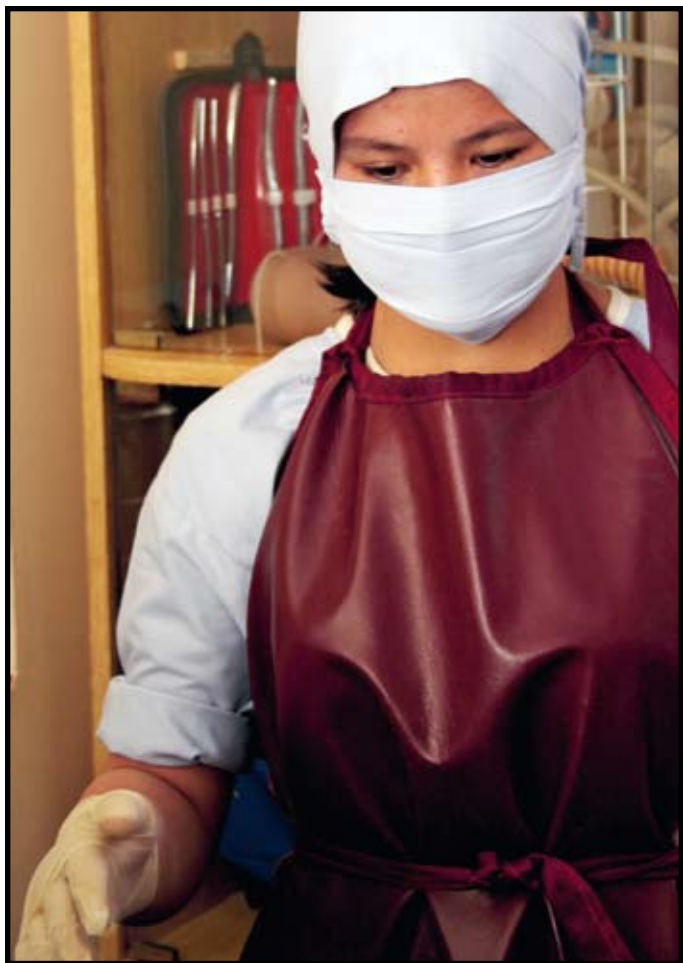
EFTER ATT TALIBANERNA försvann från makten fanns det bara ett fåtal barnmorskor i landet. Sedan dess har utvecklingen gått framåt med rekordfart. Hälsoministeriet med stöd av det amerikanska biståndsorganet USAID startade ett nationellt utbildningsprogram för barnmorskor 2003. I dag finns det barnmorskeutbildningar vid fem av landets institutioner för hälsovetenskap (en tvåårig utbildning anpassad för att arbeta på sjukhus) och dessutom finns skolor för så kallade bybarnmorskor i 25 av landets 34 provinser. Barnmorskor från dessa skolor arbetar på

mindre sjukhus och kliniker ute på landsbygden.

SEDAN NOVEMBER 2004 driver SAK en skola i Wardakprovinserna för *community midwives*, bybarnmorskor. Tre studentkullar har tagit examen och totalt har SAK utbildat 63 barnmorskor vid skolan. 44 av dessa arbetar idag som barnmorskor. Övriga vill arbeta men kan inte på grund av säkerhetsläget. En del har familjer som inte tillåter dem att arbeta. Den försämrade säkerheten är också en bidragande faktor till att alla utexaminerade inte börjar arbeta. 2008 slutade åtta barnmorskor jobba på grund av hot och andra säkerhetsrelaterade problem.

SYFTET MED BARNMORSKEUTBILDNINGEN är att utbilda kompetenta barnmorskor och förbereda dem för att ge vård och stöd vid normal graviditet, förlossning och barnsängstid. De ska också ge vård till det nyfödda barnet, amningsrådgivning, annan hälsoinformation och prevetivmedelsrådgivning. Barnmorskorna ska även kunna identifiera avvikande tillstånd, akuta problem och ge omvårdnad vid dessa tillfällen samt vid behov skicka kvinnan och det nyfödda barnet vidare till mer avancerad vård.

UTBILDNINGEN ÄR 18 MÅNADER lång och kompetensbaserad vilket innebär att fokus ligger på att lära sig de praktiska

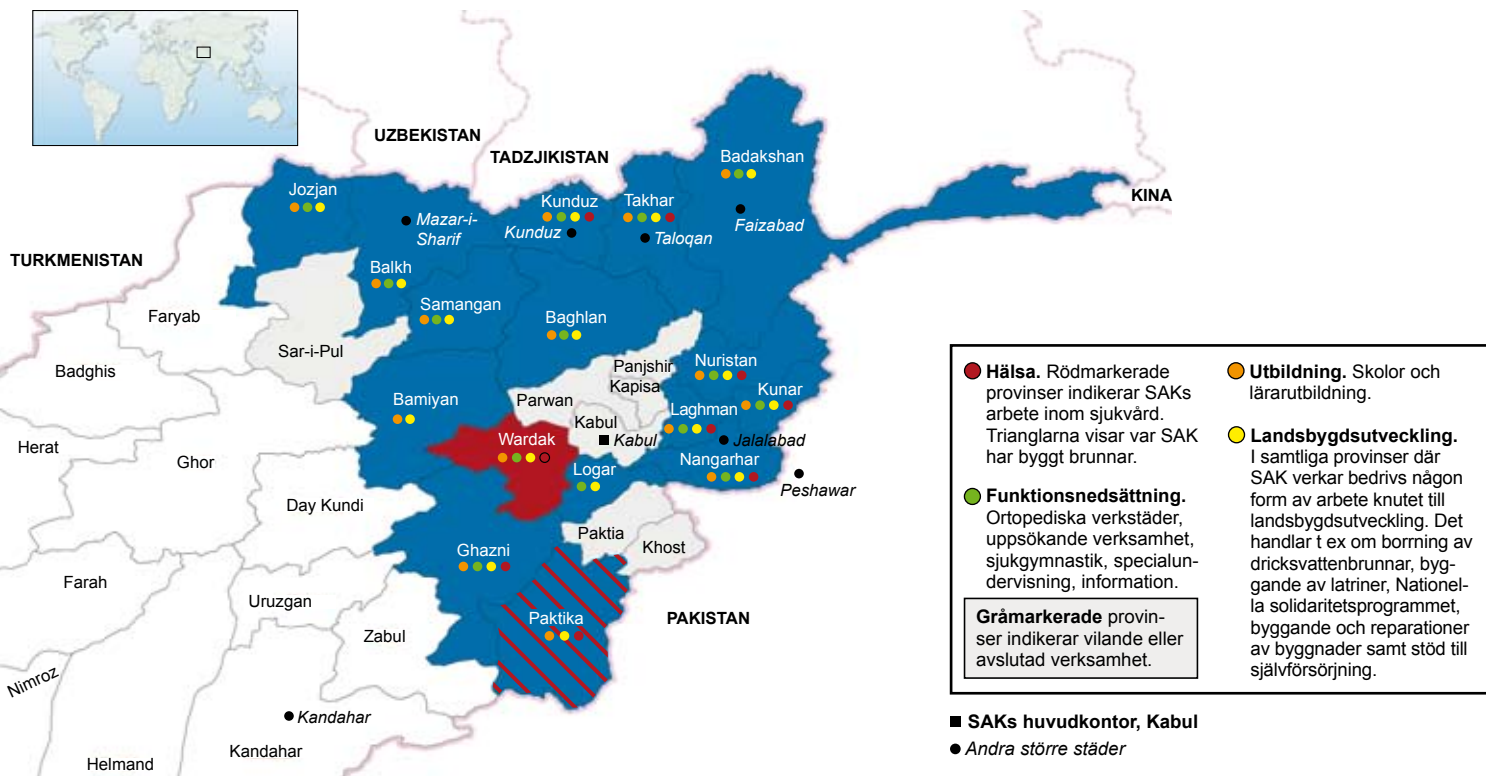

En barnmorskestudent vid skolan i Maidan Shahr i Wardakprovinserna.

färdigheter som krävs i arbetet som barnmorska. De första tre månaderna är teoretiska, efter det varvar man teori och praktik. Innan den första patientkontakten övar de blivande barnmorskorna på modeller (dockor i naturlig storlek). Just nu håller man på att revidera utbildningsplanen och när det arbetet är klart, förhoppningsvis hösten 2009, kommer utbildningen att förlängas till två år.

UTBILDNINGEN HAR EN NATIONELL standardiserad utbildningsplan som antagits av hälsoministeriet. För att bli antagen till utbildningen ska man uppfylla vissa kriterier. Man ska vara minst 18 år, kvinna och gärna gift. Man ska ha minst nioårig skolgång och komma från den by eller det område där man efter utbildningen ska arbeta. Familjen måste också stödja och acceptera att kvinnorna bor och studerar borta från hemmet under utbildningstiden.

I ANSLUTNING TILL SKOLAN finns ett boende för studenterna. De som har barn kan ta med dem om de är under fem år eftersom det finns ett särskilt dagis i anslutning till boendet med en anställd förskolelärare. I nuvarande kull är ungefär hälften gifta och har barn. Det finns idag 15 barn på dagiset. På skolan och vid studentboendet arbetar förutom fyra lärare, en kurskoordinator, kockar, städpersonal och vakter. Fem av vakterna är släktingar till studenterna och byts ut när det kommer en ny grupp av studenter. ►

- Detta görs för att öka acceptansen av skolan och underlätta för kvinnorna att bo och studera på annan ort än där familjen finns.

I WARDAK OCH PAKTIKA har det varit svårt att hitta kvinnor med nioårig skolgång så flera av studenterna har mycket lägre grundutbildning. De får göra ett test i samband med ansökan till skolan. Det ligger till grund för den bedömning om huruvida man kommer att kunna klara av studierna. Under utbildningens gång finns det också möjlighet för studenterna att få stöd och extra lektioner efter dagens lektioner.

DEN FJÄRDE KULLEN STUDENTER började sina studier den 2 november 2008. Khalida heter en av studenterna från Wardakprovinserna. Hon är 18 år, ogift och har gått åtta år i grundskolan. Khalida vill bli barnmorska så hon kan hjälpa kvinnorna i sin hemby. Hon har också inspirerats av sin syster som läste vid skolan tidigare.

– Jag var nervös när jag påbörjade studierna och trodde att det skulle bli svårt och jobbigt, men nu känner jag mig trygg och tycker bara att det är roligt. Jag lär mig någonting varje dag, säger hon.

SAKS BARNMORSKESKOLA i Wardak är den enda skolan i landet som tar emot studenter från andra provinser. I Paktika finns det ännu färre utbildade och yrkesarbetande kvinnor än i Wardak och som i stora delar av Wardak lever kvinnorna ett väldigt traditionellt liv. I den förra kullen kom fyra från Paktika och i den nuvarande gruppen är sex studenter från Paktika. En av studenterna är Bibitaji. Hon är 18 år gammal, gift och har ett barn som är 14 månader. Hennes man är anställd som vakt på sko-

lan. Bibitaji har gått fyra år i skola och arbetat lite som lärare innan hon kom till barnmorskeskolan. Hon vill bli barnmorska så hon kan hjälpa kvinnorna och barnen i sin hemby i Paktika.

– Många kvinnor och barn dör eftersom det inte finns utbildade barnmorskor som kan hjälpa dem. Det arbetar inga kvinnor på klinikerna, berättar hon.

Hennes familj tycker det är roligt att hon vill utbilda sig och de stödjer henne helhjärtat.

– Jag tänker lära mig så mycket jag kan under min skoltid så jag är redo för jobbet den dag jag tar examen.

På frågan om familjen och mannen kommer att tillåta att hon arbetar istället för att vara hemma svarar hon kort och självklart:

– De vill att jag ska arbeta.

NÄR BARNMORSKORNA EXAMINERAS från skolan blir de anställda och börjar arbeta i den klinik de har blivit rekryterade till när de antogs till skolan. I Wardak har SAK så här långt lyckats rekrytera studenter från alla distrikt i provinsen utom två. Under de senaste åren har SAK också förbättrat infrastrukturen vid de olika klinikerna så att det finns rum för barnmorskorna att arbeta i. De uppsöker även kvinnorna i hemmet.

EN KVINNA FRÅN DEN FÖRSTA KULLEN barnmorskor, som bor och arbetar i Beshuddistriktet i Wardak berättade att det en natt knackade på dörren och en man utanför talade om att hans fru hade fött ett barn, en flicka, men moderkakan ville inte komma ut. Kvinnan blödde och det fanns ingen som kunde ta hand om barnet. Barnmorskan följde med och lyckades stoppa blödningen och få ut moderkakan. Hon tog

En av skolans anställda renoverar taket.

också hand om barnet. Föräldrarna var så nöjda och glada att de gav den nyfödda flickan barnmorskans namn. Barnmorskans pappa var också väldigt stolt och talade om för hela byn vad som hänt och det i sin tur inspirerade andra kvinnor att använda sig av hennes färdigheter som barnmorska.

MÅNGA GÅNGER ARBETAR BARNMORSKORNA helt ensamma på de olika klinikerna. Därför är det viktigt med handledning även efter utbildningen. Skolans lärare men också barnmorskor och läkare ansvarar för detta. Två gånger om året samlas alla barnmorskorna i provinsen till möte för att utbyta erfarenheter och diskutera sin arbetssituation. I samband med dessa träffar anordnas också vidareutbildning och kurser i olika ämnen.

SKOLAN I WARDAK HAR ETT GOTT RYKTE bland ansvariga på hälsoministeriet både centralt och lokalt, men även bland andra aktörer och framför allt bland allmänheten. Detta visar sig genom att antalet ansökningar ökar varje år. I höstas var det över 50 sökande. 25 stycken blev antagna och sedan starten har två lämnat utbildningen av personliga skäl. De 23 som är kvar kommer att vara färdiga barnmorskor och redo att börja jobba i maj 2010. SAK räknar med att utbilda ytterligare minst två kullar de kommande åren för att täcka behovet.

Framtiden

År 2002 fanns det 467 barnmorskor i hela Afghanistan. Antalet har sedan dess ökat, 2008 fanns det 2 100 barnmorskor i landet. Världshälsoorganisationen (WHO) har sagt att detta antal minst måste fördubblas för att täcka

På skolans dagis går för närvarande 15 barn.

behovet för 90 procent av landets befolkning.

FÖR ATT REDUCERA mödra- och barnadödligheten räcker det inte med att ”bara” utbilda barnmorskor. Hälsosystemet måste också stärkas så att det finns fungerande sjukhus och kliniker som kan ta emot patienter vid komplikationer och akuta situationer. Barnmorskorna måste också vara accepterade av befolkningen där de arbetar och ge god omvårdnad, i annat fall kommer inte kvinnorna att använda sig av dem.

KVALITET UNDER UTBILDNINGSTIDEN är förstas centralt men även efter att barnmorskorna är färdigutbildade och ska arbeta på sjukhusen och vid klinikerna. För att förbättra kvaliteten och den goda omvårdnaden håller SAK på att undersöka möjligheterna att förbättra handledningen och bygga vidare på barnmorskornas kunskaper och stärka dem i deras arbete.

HÄLSOMINISTERIET är mycket nöjda med barnmorskutbildningen och rekommenderar nu även andra yrkesgrupper inom vården att följa efter. Det finns långt gångna planer på att starta en utbildning för kvinnliga *community nurses*, sjuksköterskor under hösten 2009. Dessa sjuksköterskor kommer att arbeta på mindre sjukhus och kliniker på landsbygden. SAK ser det som sin uppgift att vara med och bidra till att utbilda och förbättra kvinnornas situation, allt för att stärka Afghanistans kvinnor. •

På nästa uppslag träffar du Palwahsa, en av SAKs barnmorskor. ►